27

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE ABUSU VENÆSECTIONUM,

Quam

Conſenſu & Authoritate,

GRATIOSAE FACULTATIS MEDICAE IN ALMA EBERHARDINA

PRÆSIDE

DN. RUDOLPHO JACOBO CAMERARIO,

Phil. & Med. Doct. hujusque Prof. Publ. Ordinar. Acad. Natur. Curioſ.

Domino Patrono & Promotore ſuo ſummè devenerando

PRO LICENTIA

SUMMOS IN MEDICINA HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE CAPESSENDI,

Publico Eruditorum Examini ſubmittit

GEORGIUS TOBIAS Weißmann/ Nürtingenſis.

Ad diem Martii MDCCXV.

Hor. Loc. Conſuet.

Tubingæ, Literis HIOBI FRANCKII.

Σ. Θ.

QUemadmodum hodierno, ſi ullo è prioribus, ſeculo, mos invaluit, ut partim ob temporis injuriam, partim propter perverſos hominum mores multa communi ſaluti ordinata atque inſtituta triſti fato & pernicioſo abuſu in malas & ſcandaloſas conſuetudines convertantur, quas ſancitæ leges conſtitutæque pœnæ haud ita facilè vel tollere vel emendare valent: ita in Medicina quoque plura habemus vel ſtatuta vel ſubſidia pro valetudine tam conſervanda quàm reſtituenda, quæ pervicaci ignorantium temeritate & præjudicioſa multorum perverſitate, cùm vitæ & ſanitatis remedia eſſe deberent, vel intempeſtivè uſurpata vel illegitimè applicata, magis infauſta eſſe cernuntur, quàm ſalutaria, imò violenta quaſi media, quibus ſanitas deſtruitur magis, quàm erigitur, & vita à mortis periculo liberanda iis ipſis citiùs & certiùs in perniciem ſuam conjicitur. Arduum non foret multis exemplis aſſertum hoc noſtrum illuſtrare illiusque veritatem comprobare, quilibet, qui toto ſemper die nobiliſſimam artem impio abuſu violari videt, ſponte capiet, quid multa velimus pauciſſimis dicere. Sufficiat è multis malis conſuetudinibus unicum producere ſpecimen, quod teſtari poſſit, nos haud injuſtè queri aut indignari. Venæſectio

tale inſtitutum eſt, quod ſi debitâ prudentiâ & cauto moderamine, conſideratis probè ſingulis perſonarum, ætatum, temperamentorum, vitæ generis, temporum, morborumque ipſorum circumſtantiis adhiberi ſolet, in pluribus iisque ſæpè graviſſimis affectibus magno languentium numero haud ſpernendum attulit levamen, viamque reliquis ad vincendum morbum neceſſariis quoque medicamentis non rarò reddidit faciliorem, laude hinc ſua & honore nullatenus defraudandum. Verùm, ſi inſignem illius, qui jam increbuit, eumque ferè inemendabilem abuſum tam apud ægros, quam Chirurgos ſpectamus, non minus periculi & damni in mortalium ſanitatem vitamque triſti fato ab intempeſtivè & ſine ratione celebratâ Venæſectione redundare deprehendemus, quàm ab alio generoſo medicamento, infauſtis non rarò exemplis veritatem noſtri aſſerti ſatis luculenter comprobantibus. Placuit hinc, exantlatis ſolennibus ac conſuetis examinibus, de Abuſu Venæſectionum loco Thematis Inauguralis paucis hiſce pagellis quædam conſcribere, materiamque litis benevolè opponentibus parare. Cæterùm fontem omnis benedictionis DEUM T. O. M. veneramur, velit noſtris conatibus clementer adeſſe, quò cedant in ſanctiſſimi ſui nominis gloriam, multorumque ægrorum ſalutem optatiſſimam!

VEnæſectio, antiquiſſimum æquè ac utiliſſimum inſtitutum, nullo non tempore ſuos habuit & laudatores & oſores, adverſis cornubus acerrimmè inter ſe dimicantes; quidam enim nimium ipſi tribuentes, aut plus, quàm par eſt, in illam confidentes, in quam plurimis morbis tanquam ad divinam & maximè neceſſariam confugiebant medicinam, certam ſibi firmamque ex illius adminiſtratione

ctione ſalutem promittentes, effectu tamen non ſemper conceptæ ſpei conſimili. Alii verò, qui de arcanis & Univerſalibus Medicinis multum gloriari geſtiebant, in defectu peccantes rejecerunt planè V. S. pro remedio summè noxio declarârunt, ita ut nunquam ſine ingenti detrimento adhiberi poſſit, vocârunt impudenter & inclementer, ein Mordmittel / ac funeſtam medendi rationem. Nos neutri horum ſubſcribimus, neque priorum in mittendo ſanguine levitatem, neque poſteriorum in rejiciendo rigorem & pertinaciam approbamus, medium potiùs tenentes V. S. debito tempore & decenti quantitate, penſitatis probè perſonarum, temperamentorum, ætatum, morborum circumſtantiis adminiſtratam remedium agnoſcimus ſaluberrimum, quod non modò licitè ſuadetur, ſed etiam commodè, efficaciter, imò ſæpe in uſum trahi debet. Apologiam Venæſectioni ſcripſiſſe videtur D. D. Muraltus, quando in E. N. C. D. II. A. I. Obſ. 104. laudes illius ſequentibus nobis exponit verbis: *Curantur V. S.* inquit, *omnes morbi à plethora oriundi, febrium quoque pleræque ſpecies, obſtructiones contumaciores, fluxiones & inflammationes, magna vulnera, contuſiones, tumores, ulcera, plurium morborum Symptomata. Venæſectio porrò mitigat dolores, conciliat ſomnum, tanquam potentiſſimum Anodynum & Hypnoticum, Dyſenteriæ & hæmorrhöidibus ſuccurrit, vix alio mitigandis remedio. Quodſi V. S. curandæ Podagræ non ſufficit, præſervabit tamen, ſi tempore admittatur; præſentaneum quoque & ſecurum remedium eſt contra Apoplexiam ſanguineam, curat anginam, libertatem oppresſis reſtituit pulmonibus, variolas & morbillos mitigat, ſic ut & cicatrices impediat, & Symptomata inde oriunda tollat. Quemadmodum V. S. ſi cum ratione inſtituta fuerit, multorum morborum Panacæa eſt, ita ægris plurimum nocet, niſi prudenter adhibeatur.* Quantus itaque

eſt Uſus Venæſectionum cum ratione & prudentiâ celebratarum, tanta è contrario eſt noxa & detrimentum, quod ex imprudenter & temerè celebratâ in Corpus humanum redundat, ſanguinis miſſione, uti exempla id ſatis docent. Hoc ipſo devolvimur jam propiùs ad præfixum hujus noſtræ Diſſertationis ſcopum, cujus conſiderationi Abuſus modernus Venæſectionum anſam dedit occaſionemque.

Ut Venæſectio ritè & cum quæſito ſanitatis fructu inſtituatur, probè priùs conſiderandæ ſunt ſingulæ illæ circumſtantiæ, à quarum neglectu aut ſaltem ſuperficiaria inquiſitione, haud levis in ægros redundare poteſt infelicitas. Sic ante omnia attento perpendendum erit animo: An Vena ſecanda? Multi ſe caſus offerunt Medico morbique, ubi non immeritò quæri poſſet: An neceſſariò & abſolutè ſanguis ſit mittendus? Et utinam ſemper quæſtio hæc prius moveretur, quàm ruerent homines leviter admodum ad generoſum quidem, ſed anceps unà hocce remedii genus, meliùs ſine dubio cum illorum valetudine, aut ſtatu morbi, quo decumbunt, comparatum eſſet, nec tam multi infauſtum adeò præcipitanter capti conſilii effectum cum detrimento ſanitatis in ſuo corpore deberent experiri. Pro affirmativa ſtatim patrocinari videtur nimia ſanguinis tam boni, quàm cacochymici quantitas, ſub plethoræ nomine veniens, ex qua plerumque ſuboriri aut timeri ſolent debentque variarum partium hæmorrhagiæ, eæque in aliquibus conſuetæ poſthac vel emanentes, vel ſuppreſſæ, item motus ſanguinis inordinatus, orgaſticus, ubi ad talia tendit loca, quibus nimius illius affluxus in præjudicium cedit, variorumque morborum cauſa & origo exiſtit, v. gr. In Capite Cephalalgiæ, Hemicraniæ, Ophtalmiæ, Odontalgiæ, Apoplexiæ, deliriorum, Anginæ;

In Thorace Aſthmatis ſicci, Præcordiorum anguſtiæ, Palpitationis cordis, Hæmoptyſeos; In Abdomine plerorumque Pathematum famoſo & intricato malo Hypochondriaco propriorum, obſtructionum & inflammationum viſcerum, vomitûs cruenti, hæmorrhoidum etiam extra tempus & ordinem Symptomaticè magis quàm Criticè & cum evphoriâ fluentium. In his itaque & ſimilibus affectibus V. S. ſuâ laude non privanda, cùm decenter adhibita juxta regulas artis optato fine non deſtituatur. Verum enim verò, in iisdem his caſibus abuſus non deeſt, cujus luculenta quotidiana Medicorum Praxis intuetur ſpecimina citra artis normam perpetrari ſolita, ſatisque culpoſa. Non ſufficit enim ſuſpicari aut prætendere plethoram pro ſuadenda ad illius imminutionem ſanguinis misſione, nec omnis plethora aut levior ſaltem illius gradus, cruentam hanc victimam poſcit, temerè & ſine ſufficienti præmeditatione aut cauſâ urgente ad V. S. confugere, parum prudentiæ arguit, cùm enim repetitiones illarum conſuetudinis deinde neceſſitatem facilè relinquant, meritò prius circumſpiciendum erit, annon leviora plenitudinis incommoda, temperantiâ, jejunio, per motus & labores corporis fortiores, per convenientia alia medicamenta vel præcaveri vel averti poſſint. Quodſi verò hæc ab ægris, uti plerumque fieri ſolet, impetrari non poſſint, ad V. S. denique recurrendum erit. Id quod intellectum quoque volumus de plurimis ex citatis ſuperiùs morbis, quos non eo ſenſu tetigimus, ac ſi ſemper & abſolutè Venæſectio in omnibus eſſet adhibenda, hanc enim plerumque tum demum commendandam eſſe cenſemus, ubi alia conſilia conſtanter adhibita præſtanda non præſtant, aut Symptomata ſæpius ac pejus recurrentia talem ſibi per phlebotomiam curationem requirere videntur, manifeſtâ

interim

interim plethoricæ conſtitutionis præſentiâ eluceſcente. Quàm parum verò ad has tam utiles præcautiones attendatur, facilè advertitur. Nonne enim pervicax hæc noſtro utplurimum tempore conſuetudo increbuit, ut magna hominum copia, ſi ex memoratis affectibus quendam ſanitati inſidias ſtruere videat, ſtatim ad ſanguinis miſſionem ſoleat confugere, quaſi hâc tantò faciliùs dein & certius malum poſſit tolli, nullo recidivæ vel pejorum morbi ſucceſſionum metu ſuperſtite, cùm tamen longè meliùs feciſſent ejusmodi homines, ſi ſuo peperciſſent ſanguini, tanquam humori, qui majorem corpori præſtat utilitatem, magisque ſervatu neceſſarius eſt, quàm ut tam temerè levique occaſione profundatur. Multi homines, imprimis è vulgo, adeò inhiant peſſimo huic mori, ut V. S. in omni ferè vel leviſſimo morbi inſultu inconſideratè quærant, poſcant, imò Chirurgis extorqueant, illisque eam diſſuadentibus, quamvis rariùs hoc fiat, oggannire non vereantur, **Sie ſeyen ja Maiſter über ihren Leib/ ſie ſollen ihnen nur zu Ader laſſen/** ſed ſtoliditatis poſtea ſuæ dignum quoque reportant præmium, nempe miſeram, diſſipatis viribus, vitam, cachexiam, præmaturam mortem, effuſo inſtar aquæ Nectare vitali. In quo errore non rarò confirmantur àChirurgis hoc præjudicio laborantibus, quaſi Venæſectio eſſet illud remedii genus, quod contra pleroſque morbos certiſſima & citiſſima eſſet medicina, cùm ſæpe tamen vix ſciant, quid ſit plethora? unde ſubſumi & dignoſci debeat? multò minùs diſcernere valeant totidem diverſorum hominum temperamenta, ne quid dicam, quàm parum ſolidi noverint de morborum cauſis & dependentibus hinc illorum mutationibus & ſucceſſionibus, quæ tamen, antequam ad V. S. progreſſus fiat, attendere, æquum & neceſſarium eſſe reputamus. Nota ſunt

exempla

exempla talium infauſtarum & minus prudenter celebratarum Venæſectionum, per quas, qui tales ſuſtinuerunt, in graviora inciderunt pericula, majores paſſi ſunt dolores, deliria, viſûs debilitatem, menſium ſuppreſſionem pertinacem, virium debilitatem, cachexiam & hydropem ſibi adſciverunt, utpote paſſim hæc & ſimilia multa in E. N.C. aliisque authoribus non ſine indignatione leguntur.

Manifeſta hæc ſunt & dolenda. Tolerari forſan poſſet, ſi circa morbos ſolùm minoris periculi, & qui chronici fieri amant, peccaretur noxiâ hac ſanguinis miſſione, ſed malè interdum in Acutis illa quoque tentatur. Optandum fuiſſet, ut in frequentia illa febrium acutarum durante per ſat longum tempus præterito bello in caſtris & alibi graviter graſſantium & frequentiores & diligentiores inſtitutæ fuiſſent obſervationes, quid commodi vel noxæ accidiſſet à perpetrata vel omiſſa in illis ſanguinis miſſione, ut certiores & ſolidiores circa grave hoc in acutis V. S. negocium conſequentiæ & regulæ poſſent elici & formari in ſalutem ægrotantium, verùm, cum neglecta hactenus fuerit, aut ſaltem negligenter inſtituta neceſſaria hæc & utilis admodum inquiſitio, hinc in re hac ancipiti & dubia ſatius forſan eſſe nobis videtur, rariùs inſtituere ſanguinis ventilationem, ne ab illa intempeſtivè ſuſceptâ commotio humorum orgaſtica ulterius provocetur & exacerbetur, funeſtâ utplurimum mutatione, inverſo naturæ ordine, & repreſſis ab ea intentatis vel ſecretionibus vel excretionibus, prout febris per easdem ſublevari & ſolvi potuiſſet ac debuiſſet: quanquam non negemus, præſente cum orgaſmo plethora & ſub principium debitâ quantitate inſtitutam V.S. haud ſpernendum levamen poſſe afferre nonnullis acutè febrientibus. Quodſi verò reſpicimus ad id, quod hodie utplurimum fit, nem-

pe, quod à multis, imprimis è vulgo acuti talismodi morbi diutius quàm par eſt, negligantur, parvi æſtimentur, & per inconvenientia remedia pervertantur, ut omnia in pejus ruant, non poteſt non prudens Medicus omni opere disſuadere ſanguinis miſſionem in hiſce ſolo hoc argumento contrariam magisque noxiam vel tum ipſis tantùm proficuam, in quantum neglecto jam ordine & tempore legitimo illam prodeſſe adhuc propter conſuetudinem poſſibile eſt, modò Medici intentionem non anteverterent vel everterent immorigeri. Quod eò majoris ponderis momentum eſt, circa V. S. in febribus Exanthematicis, Petechiali, Variolis, morbillis, ad quas tamen nonnullos proclives quoque deprehendimus, non ubique pari & felici eventu, ita, ut, ſi accuratiùs nos explicare liceat, ſatius eſſe credamus abſtinere in illis febribus ab omni V. S. cùm numeroſiſſima exempla notata fuerint, ex illis, qui in talibus febribus, præſertim Epidemicè graſſantibus, V. S. admiſerint, plerosque vel pejus ſeſe habuiſſe, vel difficiliùs ſanatos fuiſſe, vel planè non evaſiſſe, quamvis obſervatum fuerit, in aliquibus V. S. non modo in principio, ſed etiam provectiore jam febre ad inſtantes criſes bono cum ſucceſſu inſtitutam fuiſſe; inſuper recentiorum aliqui, in Variolis imprimis, plurimum plethorico corpore ſanguinis ventilationem ita proficuam deprehendiſſe velint, ut poſtea intenſiſſimus æſtus, ſummæ anguſtiæ, virium oppreſſiones, miteſcere & eruptio puſtularum promtè procedere inceperint; quod ſtatu plethorico verè urgente & ejusmodi gravioribus Symptomatis concurrentibus, (ſi inter horum cumulum verè poteſt cognoſci, quod in variolas eruptura ſit febrilis ebullitio) aliquo modo uſui eſſe poſſe concedimus, interim tamen inconveniens eſſe arbitramur hujusmodi caſus mox in regulam vertere, & quibuscunque

Variolas

Variolas parturientibus V. S. commendare, imò injungere velle, illudque non niſi Gallicæ temeritatis, Germanæ verò ad imitandum levitatis probam eſſe dicimus, ſub Authoritate Excell. Dn. D. Stahlii, qui de hac re prolixiùs legi meretur in pecul. Diſſert. De Venæſectione in febb. acut.

Præmiſſis modo, quæ ſupponere circa quæſtionem, An Vena ſecanda? neceſſarium duximus, ſequitur nunc ſub examine in ordine ad perſonas, earumque conditiones altera Quæſtio: Cui ſanguinem detrahere liceat? ut ex hac quoque parte detegatur, quantum deflectant illi, qui plerisque perſonis ſine accuratiori habito reſpectu ad temperamenta aut ſtatus ætatum, virium, aliaque boni habitûs requiſita venam ſecari poſſe & debere prætendunt. Floridam ætatem, temperamentum ſanguineo-cholericum, diætam lautam & ſpirituoſam, vitamque à quibusdam duci ſolitam quietam, ſuppoſitâ exuperantiâ æquè ac calidiori ſanguinis temperie & actu ſeſe exſerentibus plethoræ Symptomatibus, qualia plerumque notantur totius corporis gravitas, tenſiva laſſitudo, ſpiritûs difficultas, dolores & æſtus partium, multum & cauſæ & neceſſitatis ſubinde inferre ad proportionatam ſanguinis miſſionem dubium non eſt penes nos aliosque, qui V. S. non equidem ſuadere timemus, tamen ita feſtinanter aut temerè ſine neceſſitate inſtitutam approbare nunquam poſſumus. Verùm enim verò nec apud hos ſine prudenti moderamine res ſemper feliciter ſuccedit, & graves non rarò errores experientia manifeſtat. Noſtram hic non faciemus litem, an pueris & puellis, tenerioris quippe ætatis, Venam tundere conducat? Multi ſunt, qui ſine periculo id fieri poſſe aſſerunt, Gallorumque praxis id conteſtatur quotidie. Potius autem inter abuſus referri

 mere,

meretur talis V. S. cùm junior ætas tam calido tempera-mento aut verâ plethorâ nondum gaudeat, aut, ſi quidem adeſſe videatur, tanta tamen eſſe nequeat, dum quod ſu-perfluum eſt ſanguinis, ad incrementum & nutritionem partium impenditur, adeoque hoc præſidii genus magis nocere videatur, detrahendo materiam & theſaurum vi-tæ, quo corpus creſcere & roborari debet. Si qui verò eſſent, qui puerilem phlebotomiam innoxiè inſtitui poſſe aſſerant, ipſoque facto tentare audeant, illi, ut cautè pro-cedant, admonendi ſunt, cùm inſueta inter nos res ſit, tenero ſanguini incongrua, tentatu gravis, ſecare pueris venam, ut eò magis inde Medicus ſibi caveat, ne tam fa-cilè in id conſentiat, atque inauſpicatò facto faba in eum cudatur. Idem de Senibus ſentimus, quorum ſanguis multum de ſua ſpirituaſcentia & balſamitate dejectus vix opus habere videtur ulteriori per V.S. detractione, & li-cet ſint ſenes, qui ob aliquale adhuc reſiduum virium ro-bur, ſive proprium ſive diætâ ſuffultum ſanguine ſuo ad apparentiam premi viderentur, cùm quotidie ob ſenium ingraveſcens plus deperdatur de viribus, quàm acquira-tur, vix tamen impunè ferent tales Venæſectiones, ut hinc ſine temeritatis nota aut famæ periculo ſuaderi æquè ac ſuſcipi non poſſint; quod verò non de ſingulis dictum vo-lumus Senibus, nec iis omnibus ſuas, maximè conſuetas Venæſectiones disſuadere vel inhibere, ſiquidem toto die notantur, qui binas adhuc in anno phlebotomias ſuſtinent, & non vivere, quàm ſanguinem non mittere malunt. Se-cus hæc res agitur cum conſiſtente & juvenili ætate, quæ in ſanguinis miſſione contra varias ægritudines & ſecu-rum & laudabile reperit remedium, eo verò ipſo, dum non ita graves circa illius uſum ſe ſiſtunt difficultates, fre-quentioribus quoque exponitur periculis, nec ſemper pro

voto

voto res ſuccedit. Eò, prohdolor! hodierno tempore devenit, ut Venæſectiones hujusmodi ætatis hominibus in conſuetudinem abierint, ita ut pauci ſint, qui ſanitatis ſuæ præſervandæ causâ, inconſulto Medico, ſemel aut bis, ſi non crebrius in anno ſanguinem depleri non patiantur ſine neceſſitate & citra ullam cauſam manifeſtam, ſolâ conſuetudine admoniti aut aliorum exemplis inducti, eundem, quem ſemel inceperunt, errorem repetendi; quandoquam non ſemper æquè tutò intermittatur, quæ temerè forſan introducebatur, conſuetudo.

Nec minoris momenti abuſus obſervantur apud Sexum ſequiorem, cui benigna Natura in tantum contra abundantiam ſui ſanguinis, & inde dependentia, ſi reſtiterit, diverſi generis, mala proſpexit, ut menſtrua evacuatione ritè procedente à multis hujusmodi moleſtiis præmunitæ vivere queant fœmellæ, hâc verò quacunque de cauſa vel imminuta, vel ad tempus emanente, vel omninò ſuppreſsâ graviora ſuſtinere debeant incommoda, adverſus quæ ad V. S. quoque confugere aſſolent, quamvis non ſemper finem præfixum obtineant, ſed ſuſpectas ſe magis reddant. Quemadmodum itaque haud exiguum in modo recenſitis catameniorum vitiis à tempeſtivâ & debito loco decentique quantitate celebrata ſanguinis misſione ſibi promittere poſſunt levamen puellæ noſtræ, ita è contrario ab extraordinaria tali cruenta excretione artificiali non rarò labaſcentem ſanitatem deſtruunt magis & evertunt, quam erigunt & conſervant, imò ſponte interdum & cum præmeditatione abuti conantur puellæ hocce remedio, eo imprimis in caſu, ubi ob furtivos amores de graviditate ſuſpectæ per largiter inſtitutam in pedibus V. S. ſub prætextu pertinacioris menſium ſuppreſſionis famæ magis conſulere annituntur, quàm conſcientiæ,

 qui

qui conatus improbi ut tantò meliùs & certiùs reprimerentur, lege cautum eſt, ne Chirurgi noſtri ejuſmodi perſonis ſine præſcitu & permiſſione Medici Venam Saphænam aperire audeant, ne temere abortus procuretur. Utinam verò laudabile hoc inſtitutum præfixum ſemper conſequeretur finem, atque omnes legem Chirurgi ſanctius obſervarent, nec ſe captioſis ſuſpectarum talium mulierculaum querelis facile decipere incauti paterentur, ut nominatam venam tunderent. Nec impudicæ ſolùm ejuſmodi meretriculæ fœtum innocentem exturbare conantur, ſed illæ quoque perſonæ, quæ ex honeſto gravidæ factæ ſunt amplexu præjudicio occupatæ perverſo ſæpius propter repetitas Venæſectiones fructum ſuum ſi non omninò expellunt, multum tamen debilitant, putantes, ſe & propriæ & fœtûs vitæ conſulere, modò frequentius per tempus ſuæ graviditatis ſanguinem mittant, quod tamen, quàm infeliciter ſæpe cedat, exempla non raRò edocent. Dum verò reprobamus hanc in gravidis Venam ſecandi methodum, non eo id fit animo, quaſi omninò & abſolutè omnibus gravidis velimus prohibere ſanguinis miſſionem, planè non, potius in ea verſamur ſententia, quod, ſi ex variis ſignis concurrentibus abundantia ſanguinis à Medico prudenti obſervatur, quæ facilè limites ſanitatis transgredi & manifeſtam læſionem & matri & fœtui inferre poſſit, locum habere queat moderatè inſtituta Venæſectio; interim non poſſumus non deteſtari perverſam illam conſuetudinem, dum indiſcriminatim præſidium hoc ad omnes ferè gravidas extendi vult, & adeò non pœniteat obſtetrices vel Chirurgos erroris per V. S. mediis menſibus ſine ratione inſtitutam commiſſi, ut potius alio cumuletur, iterata ultimis menſibus ſine ſufficienti cauſa ſanguinis miſſione, quâ in re adeò ſibi perplacent, ut pro inſigni

ſigni jactitent ornamento vel armilla, **Wann die Weiber die Aderlaß-Binden mit in die Kindbett bringen.** Quàm infelix verò ſæpius inde advertatur eventus, notum eſt. vid. Bruno in Jeſſen. de Sangv. è ſect. ven. miſſ. p. m. 154. ſeqq.

Non poſſumus hîc ſiccô tranſire pede illum quoque errorem graviſſimum, quem Chirurgi nonnulli hinc inde circa ſexum ſequiorem non ſine ingenti ſanitatis detrimento committere ſolent, & in eo conſiſtit, ut, quotiescunque vel fœminæ vel puellæ ſcopo vel præſervativo vel curativo V. S. petunt, non ſufficienter inquirant, in ſtatum menſium vel actu jam erumpentium vel inſtantium & erupturorum, ſed incautè ſatis & negligenter pergant cum excretione hac artificiali, quæ minus forſan periculi aleret, ſi pedum Venæ ſecarentur, ſed cum utplurimum illæ brachiorum aperiantur, non poteſt non fieri, quin graves in menſium negocio anomaliæ variaque Symptomata ſubſequantur, ex nullo alio fonte, quàm jam adductâ ratione, deducenda.

Pergimus ulteriùs inquirere: Quantum Sanguinis è ſecta vena mittere liceat? Si in memoratis hactenus circumſtantiis ingens advertitur abuſus, ſanè nec in hâc minor obſervatur. Prætermiſſo, qui apud Gallos & Anglos ad libras ſanguinem mittendi, obtinet more, non poſſumus non mirari quorundam Gallo-Germanorum in ſanguinis detractione audaciam, quippe qui in quantitate tam continua quàm diſcretâ magis excedere, quam deficere obſervantur. Quot enim ſunt, qui adhuc hodie ad animi usque deliquium ſanguinem exhaurire ſolent, malo omninò eventu. Si enim juxta Hippocr. Sect. VI. aph. 47. qui ſuppurati aut hydropici uruntur aut ſecantur, pure aut aquâ acervatim effluente, omninò moriuntur;

tur: quanto majus periculum incurrent illi, qui nimium cruoris unâ vice effluere ſinunt. Quàm graviter hinc errant illi ex Chirurgis noſtris, qui tamdiu ſanguinem emittendum eſſe putant, donec floridior colore atque dilutior appareat, deberent enim ſæpe ad animæ usque exhalationem ſanguinem mittere, ſi vellent illius mutationem expectare, & ſi floridior quoque appareret ſanguis emisſus, melior tamen inde ſpes hominum ſanitati promitti nequit, quippe exempla ſuppetunt illorum, qui funeſtum nihilominus eventum experti ſunt, prout legi poteſt in pecul. Diſſert. Excell. Dn. Præſidis de Sangv. è venâ ſectâ miſſ. florid. Liceat nobis ad comprobandum noſtrum aſſertum exemplum nimiæ ſanguinis profuſionis producere ex E. N. C. D. II. A. II. p. 387. Fœmina quædam habitus adeò corpulenti, ut per multos annos in publicum prodire nequiverit, ob moleſtam reſpirandi difficultatem, ſanguinis miſſione ſubinde pro more vulgi ventilationem quærebat, ſperans inſimul fore, ut inſignis illa & ei moleſta corporis moles eo ipſo quoque vel imminuatur, vel ſaltem in augmento ſuo præpediatur. Crebro itaque ſibi venam tundi curavit, præſente primùm Medico ordinario, cùm verò hic, uti virum conſcientioſum decet, ſanguinis quantitatem extrahendam non libris ſed unciis metiretur, tandem ſolum Balneatorem, idque clanculum ſæpe vocare ſolebat, qui in mittendo ſanguine non ita parcus & meticuloſus conſtitutionique ſuæ magis conſulere viſus plurimum una vice cruoris continuò profundebat, cui ipſa mulier ex domeſticorum relatione his ſubinde verbis animum addere non dubitavit: **So recht/ ſo recht/ Meiſter Melchior/ laßt es nur brav lauffen / jetzo ſind wir fein allein/ was ſollen uns die Docters.** Aſt ah! quàm funeſta cataſtrophe! Vix enim aliquot annis hæc

ſcena

ſcena ludebatur, & exhauſtis ſpiritibus tam craſſam molem & inſanam ſubtractionem hactenus ægre ſuſtinentibus lethalis hydrops accedens non tantùm tragœdiæ hujus, ſed ipſius quoque vitæ epilogum egit, ita ut huic mulieri de cauſa mortis idem judicium dari potuerit, quod ex imputatis Venæſectionibus defunctæ fœminæ nobili de cathedra proclamatum fuit, cùm de lethali morbi cauſa nihil conſtiterit, Auxilium illud, è quo ſperabatur ſanitas, infeliciter ceſſit in exitium, E. N. C. D. I. Ann. III. Obſ. 53. Quicunque propterea vitam ſuam in pretio habent, neque fata ſibi ſuisque ægris ante diem arceſſere volunt, cane pejus & angue fugiant crebram nimis V. S. quæ Parcarum inſtar, ſi quàm maximè blandiri videtur, vitæ filum reſcindere ſolet. Novimus quoque Juvenem pileonem, qui annuis Venæſectionibus asſuetus nupero vere ſanguinem non miſit ob laborum tum multitudinem, quâ tenebatur. Doluit inde capite cum laſſitudine artuum, & prout narrabat, totius corporis. Pertæſus Cephalalgiæ petiit à Chirurgo V. S. quam ille renuit, ex ſuperſtitione magis, quàm prudentiâ, cùm ſignum bonum in calendario ſuo non inveniret eo die, quo venam aperire jubebatur. Juvenis importunè & inſtanter V. S. urgebat, & Chirurgus è mediana dextri brachii, ſanguinis ℥V. extraxit, ne minimum ceſſante dolore capitis, qui videbatur intendi. Vocavit ergo poſt biduum de novo chirurgum, qui iteraret V. S. in oppoſito brachio, qui facile tum aſſenſum præbuit, eandemque quin majorem ſanguinis doſin emiſit; juvenis verò aliquot poſt V. S. horis aliquali quaſi furore tentatus fuit, æſtuavit, deliravit, & poſt leves capitis manuumque convulſiones usque hàc vertiginoſus & veluti ſtupidus manſit.

Nec in ſola quantitate peccatur continua circa V. S. negotium, ſed etiam diſcreta. Exemplum nobis præbent luculentum Ruſtici noſtrates & Opifices, dum cum uxoribus & familiâ otii maximè causâ, non ſemel in anno, ſed ter vel quater, venam ſibi tundi curant. Refert nobis exemplum Pechlinus in ſuis Obſervat. Mercatoris cujusdam Galli, qui 38. annos natus vix unum menſem ſine V. S. transegit, quin à ſedecim retro annis CLV. Venæſectiones numeravit, ſano ſuperſtite corpore, ſpecimine tamen ſolis Gallis relinquendo, nec ſine apertiſſimo ſanitatis diſpendio ad Germanos transferendo. Ingens hinc omni jure cenſetur error, quando Suecivi noſtri ad minimum bis in anno extra neceſſitatis caſum Venæſectione abutuntur, nec debent mirari, ſi varias moleſtias imprimis ad cachexiam aut hydropem diſpoſitionem ſibi parant conciliantque.

Succedit Tempus, Quando ſcilicet cum fructu & commodè venam aperire liceat? Diſtinguimus inter ſcopum V. S. Curativum & Præſervativum. In priori nullo non tempore, prævalente neceſſitatis gradu & præſentibus ſufficientibus indicationibus venam tundere vacat, Vere, Æſtate, Autumno, Hyeme, imò ſine diſtinctione aut ſelectu horarum, mane, pomeridie, ad veſperam, mediamque noctem, ſymptomate urgente præſidium hoc in uſum vocari poteſt. Secus ſe habet cum ſanguinis misſione præſervativa, quæ moram patitur, & pro lubitu inſtitui poteſt. Commendat noſter Hippocr. Sect. VI. aph. 47. tempus vernum tanquam commodiſſimum, cui Practici noſtri ſubjungunt Autumnale, ſed iis ſolùm, quibus juxta memoratas jam circumſtantias, temperamentorum, ætatum, regionum, vitæ generum, virium, morborumque

que convenire videtur. Quàm parum vero hæc circa remedium hoc generoſum attendantur, inſignes abuſus luculenter evincunt. Annon enim hic inveteratus mos eſt, ut non plurimi ſolùm ex plebe indocta, ſed etiam prudentiorum non pauci perſuaſum ſibi habeant, de vitâ & valetudine actum ferè eſſe, niſi pro recepta hac ſemel aut bis ſanguinem mittendi conſuetudine venam aperiri curarent, nullo vel exiguo habito reſpectu mutationis quoad ætatem, labores, ægritudinem, aliarumque circumſtantiarum vel magis urgentium vel prohibentium Venæſectionem. Unde obſervatur quotannis tanta fieri ſanguinis profuſio, ut multis in locis Balneatores ſæpe deficiant pro deplendo & auferendo ſucco hoc vitali. Excuſari autem forſan poſſet prava hæc conſuetudo, ſi decenti adhuc tempore & modo adminiſtraretur V. S. ſed ruſtica gens, quæ maximam partem efficit, & opificum cohors plerumque hîc peccat, quando prætermiſſo autumno in menſem Decembrem, ad & poſt ferias Nativitatis Chriſti protendere ſolent ſolennes ſuas ſanguinis miſſiones, ubi Balneatores quibusdam in locis tunc in ſignum cruentæ hujus feſtivitatis linea vexilla è feneſtris ſuſpendunt; nec hoc ſufficit, ſed adeò quoque abſurdè procedunt tunc ruſtici noſtri, ut totas patinas ſanguinis profundant, &, ſi qui moneantur, ne tam prodigi eſſent ſucci hujus vitalis cum detrimento ſanitatis, ſubridendo imperant, ut Chirurgi pro illorum obolis tantum effluere ſinant, quantum ſibimet ipſis placeret, ita ruſtici volunt ruſticè tractari. Quodſi verò ſubſequentem V. S. illorum Diætam conſideramus, heu! quantus abuſus, quanti errores committuntur. Vix enim peractâ hac feſtivitate, quam conſuetudinis & gulæ gratiâ præoccupati hi homines celebrare plerumque ſolent, in cauponas & diverſoria irruunt, & non modo cibis

bis crudis & concoctu difficilibus, ſe infarciunt, ſed etiam Vinum, licet ſatis acidum, tantâ copiâ ingurgitant, ut temulenti utplurimum domunculas ſuas repetere cogantur, neſcientes, quam ob rationem duplicem hanc jacturam & ſanguinis & nummorum fecerint. Et profectò abſtinere forſan eleganter poſſet à repetitâ hac ſanguinis miſſione plurima pars ruſticorum noſtrorum, dum tenuis & minus lauta vivendi ratio, magni illorum labores & defatigationes vix talem ſanguinis boni & laudabilis quantitatem conciliabunt, ut ab illa ſe iteratis V. Sctionibus ad tuendam valetudinem liberare cogantur. Verum miſera plebs regitur opinionibus, nec bonis exhortationibus vacivas facilè aures præbet, hinc ſurdis ſemper narratur fabula.

Quoad diei partes vix peccatur, cum plerumque tempus matutinum ſanguinis miſſioni dicetur & ſatis religiosè quoque ſervetur, niſi caſu neceſſitatis, urgentibus gravioribus ſymptomatibus etiam veſpertinum vel nocturnum tempus eligi debeat, neceſſitas enim hîc quoque non habet legem.

Unum adhuc monendum duximus circa ſuperſtitioſas Chirurgorum tabulas Phlebotomicas, **die Laßtafeln/** ſcilicet multos nimis accuratos illarum eſſe obſervatores, licet ab aliis etiam ab Aſtrologis negligantur & explodantur. Sic à Dn. D. Fabro in Vindic. ſuis Aſtrolog. Tabula mendaciſſima & impoſtoria vocatur, omnium licet jam manibus & plerorumque calculis oberrans, cui ſi unquam eventus congruat, æquè magiſtro adſcribendus ſit, ac ſi tremebunda manu expoſitæ metæ centrum verberet Sclopetarius. E. N. C. Dec. II. Ann. VIII. Append. p. 52.

Tandem Quomodo Vena ſecanda? ultimum noſtræ conſiderationis punctum ſit. Huc pertinet primò ſclectus

ſtus Venarum. Non loquimur de illo, qui in partibus inferioribus vel ſuperioribus ſcopo revulſorio uſu haud caret, quem quidem multi rident, ſed contra experientiam; verum hanc inſipidam improbamus methodum, qua certis morbis certas quoque dicant venas, v. gr. ſi caput laborat, cephalicam incidunt, ſi Hepar, hepaticam, ſi lien ſplenicam. Quid verò ſibi velit hic ſelectus venarum, nullam niſi modo allatam rationem proferre Chirurgi poſſunt, quæ autem infirmo nititur talo, omnes hæ venæ rami ſunt unius ejusdemque trunci, nec hepatica dextri brachii cum hepate, nec ſplenica ſiniſtri brachii cum liene quicquam commercii habet, & ne guttam ſanguinis immediatè ex his partibus hauriunt. Aſſentientes habemus huic noſtræ ſententiæ plures Medicorum, placet verò brevitatis causâ unicum ſaltem irritæ & irrationalis hujus venarum electionis teſtimonium proferre Adr. Spigelii, qui Libr. V. de hum. corp. fabr. Cap. VII. hæc habet: *Nec in ſeligendis locis pro V. Stionibus tam ſcrupuloſos nos, ut ſolent quidam imperiti, eſſe decet, ſed eam potiſſimum eligere, quæ tutiſſimè ſecari poſſit, quod quam optimè oculis ſe offerat. Quare ille quàm optimè egerit, qui prudens potius conſilium, quàm ſcrupuloſam imperitorum opinionem ſequitur.*

Quàm benè hinc facerent noſtri Chirurgi, ſi miſſo hoc debili de venarum ſelectu, fundamento, illas modo tunderent, quas omnium facillimè oculis deprehendunt, manibusque tangunt, pauciora haberemus exempla illorum, qui ob inſipidam hanc rationem infeliciter ſectâ venâ miſeri manſerunt per totum vitæ curriculum. Referimus hinc ad memoratum jam errorem inter abuſus merito recenſendum, Ineptitudinem quoque Venam ritè incidendi, ubi in culpam venire poſſunt, partim inepta &

 longiori

longiori uſu jàm detrita inſtrumenta, partim deficiens neceſſaria dexteritas, unde ſubſequi deinde non raro ſolent tot infelices Venæſectiones, ut venas vel pertundant vel arterias incidant, vel nervum aut tendinem pungant, quas læſiones dum non omnes genuino modo tractare posſunt, ejusmodi homines vel fato relinquuntur, vel etiam qualitercunque curati triſte ineptitudinis Balneatoris ſignum in ſuis brachiis vel contractura vel incurvatione deformatis per vitam circumgerunt.

Duplex hîc ex multis nobis obvenit ſpecimen noviter infeliciter ex ineptitudine adminiſtratarum Venæſectionum obſervatum. Unum accidit Ruſtico, cui peregre eunti V. S. causâ Balneator primo ſtatim ictu medianam dextram pertudit, ex qua non tam hæmorrhagia enormis ſuborta, quàm ipſius brachii ferè totius inſignis intumeſcentia, non ſine metu inflammationis, eo imprimis in loco, ubi vena pertuſa fuit; acceſſit hinc, quem peritiorem ſibi laudari audivit, alium Chirurgum, qui paulo ſupra locum, ubi ex perſciſſa vena extravaſatus ſanguis collectus fuerat, tumorem temerè & nimis longa inciſione aperuit, grumos extraxit, & cùm ſperaſſet, vix aliquod damnum vel periculum ulterius ſubeſſe, felici hac ſuâ curatione brachio non ſolùm atrophiam, ſed & plenariam laborandi impotentiam contraxit, ut cogatur modò ante fores ſtipem panemque ſibi ſuisque quærere miſer. Alterum contigit mulieri carnoſæ, cui Chirurgi miniſter, artis Phlebotomicæ nondum ſatis gnarus, venam Baſilicam ſiniſtram, quam neſcio ex qua ratione die Hertz-Ader vocabat, ſecare volens propter obeſulum fœminæ habitum invenire non ſtatim potuit, ea vero ipſa de cauſa indignabundus, ne videatur errâſſe, repetito ictu eoque violento inſtrumentum in carnem venamque intruſit tamdiu,

diu, usque dum ſatis amplo facto foramine ſanguis largiſſime proſilierit, ut difficulter ſedari potuerit; Fœmina verò, uti ſtatim ſub ictu atrociſſimum dolorem punctorium ſenſit in brachio cum aliquali inſequente ejus inflammatione, ita & hanc poſthac moleſtiam paſſa fuit, ut vulnus longe tempore conſolidari non potuerit, & toto die largum pus fuderit, & ſi diutius duraverit, cum ipſius brachii contabeſcentia, quod expectandum erit.

Ex hiſce paucis luculenter jam patebit, quanta circumſpectione & prudentia opus ſit circa V. S. negocium. Monemus hinc tam Ægros, quàm Chirurgos, ne tam incautè & protervè agant. Priores, ne tam faciles ſe præbeant ad illam ſuſtinendam, nec cuivis Balneatori aut ineptulo ejus miniſtro ſe credant, ſi ſanitas & vita ipſis aliâs in pretio eſt. Chirurgos verò hortamur enixiſſimè, ut tot infauſtis exemplis prudentiores redditi cautius in poſterum cum ſanguine humano mercari diſcant; nec ſua vel ignorantia vel ineptitudine homines & ſanitate & vitâ privent.

Tantum de hac materia. DEO Ter Optimo Terque Maximo humillimas offerimus gratias pro conceſſis ad hanc meditationem viribus, Eique porrò nos omnesque noſtros conatus toto corde commendamus!

S. D. G.

COROL-

COROLLARIA.

I.

EX Urina omnes morbos cognoſcere impoſſibile eſt.

II.

Cauſa Univerſalitatis Variolarum dari ſufficiens nulla poteſt.

III.

Specificum Antipodagricum, quod ætatem tulerit, nullum cognitum.

IV.

Feliciorem & prudentiorem credimus Practicum, qui paucis & ſelectis, quàm copioſis utitur medicamentis.

V.

Nec quicquam æquè ſanitatem impedit, quàm crebra remediorum mutatio.

VI.

Applicatio Medicamentorum juſtâ doſi, tempore & ordine optimum eſt Medici Arcanum.